

Tillit

Historisk tidskrift har nu infört AI-riktlinjer, liksom många andra vetenskapliga tidskrifter före oss. Riktlinjerna är ett normerande program för att bygga tillit. Läsaren ska fortsatt känna tillit till att tidskriftens innehåll vilar på forskarsamhällets samlade erfarenheter – hur bristfälliga de än må vara – och inte en generativ språkmodell. Rent konkret innebär detta att författare som skickar sina artiklar till redaktionen hädanefter ska ange om de har använt AI och i så fall på vilket sätt, eller för den delen om de inte använt AI. Detta ska redogöras för i ett kort tillägg i slutet av texten, benämnt ”Tillkännagivanden”. Om AI använts som en del av metoden – till exempel för att analysera stora mängder källmaterial – ska det diskuteras i samband med metodredovisningen. *Historisk tidskrifts* AI-riktlinjer förbjuder alltså inte AI, men kräver en transparens och reflektion kring hur, när och varför AI eventuellt används.

Tillit handlar även om att författare ska kunna lita på att deras inskickade manus hanteras av redaktörer och granskande forskare och inte av AI. Tidskriftens riktlinjer för AI handlar därför inte bara om författares manus utan också om hanteringen av dessa när de landat på redaktionen. Riktlinjerna stadgar att varken redaktörer eller lektörer får använda AI-verktyg i det redaktionella arbetet eller i granskningsprocesser och författandet av utlåtanden. Detta dels eftersom den vetenskapliga och kritiska granskningen av texter behöver göras av historiker och forskare som är experter på området och som kan tänka kreativt och konstruktivt bortom texten, dels för att ofärdiga och opublicerade texter inte ska spridas och eventuellt bli en del av de generativa AI-modellernas kunskapsbibliotek. Något annat vore oetiskt.

Utvecklingen av generativ AI går just nu snabbt, och troligtvis kom-

mer vi att få anledning att revidera *Historisk tidskrifts* AI-riktlinjer inom en inte avlägsen framtid. Den pågående historievetenskapliga diskussionen rörande hur den digitala teknologins framfart utmanar och utvecklar historieämnet är också levande.

Historisk tidskrift 1 2026 är ett fullspäckat nummer. Först bjuds läsaren på en studie författad av Tony Kenttä och Kristina Lilja som undersöker arbetares kollektiva och individuella skötsamhetsstrategier under det tidiga 1900-talet. Häftets andra artikel handlar om familjerådgivningens tillkomst under 1950-talet och är författad av Monika Edgren och Matilda Svensson Chowdhury. Efter det följer en undersökning av läderskoindustrins omstrukturering i ljuset av förändrade relationer mellan staten och näringslivet under perioden 1975–1987, författad av Martin Eriksson, Olle Jansson och Jan Ottosson.

Numret bjuder på två bildessäer. Och här ska redaktionen rätta sig. Redan i förra häftet utlovades en bildessä av Sara Backman Prytz. Den publiceras dock först i detta nummer. Essän utgår från ett foto från en grundskoleklass 1967 som hade åhörardag, det vill säga en dag då föräldrar kunde bevista skolan och där förtroendet mellan hemmet och skolan skulle stärkas. Emil Stjernholm diskuterar i sin bildessä behovet av ett kritiskt perspektiv på syntetiska representationer av det förflutna utifrån bland annat utställningen *Häxor* på Historiska museet i Stockholm och egna tester av modellen Stable Diffusion.

Numret innehåller också tre texter under rubriken *Idé- & debatt*. Sven Widmalm diskuterar TV-serien ”Sverige och kriget” i ett *public history*-perspektiv. Efter det följer ett genmäle på Mikael Nilssons artikel i *Historisk tidskrift* nr 4 2025 författad av Pontus Rudberg och Olof Bortz. Sektionen avrundas med ett inlägg av Eleonor Marcussen och Sara Ellis Nilsson om utvecklingen av digital historia.

Förutom dessa texter finns avhandlingsrecensioner, kortrecensioner och den alltid så populära avdelningen *Nytt i historisk forskning*.

Göteborgs universitet & Uppsala universitet
Malmö universitet

ANNE BERG
ROBIN EKELUND